

Příběh samé překvapení

Není u nás – stejně jako v celém rychle se globalizujícím světě – mnoho autorů, kteří se nesmířili s rozpadem literatury na konzumní četbu a na skutečně uměleckou tvorbu a neztratili čtenáře. **Aleš Dostál** (ročník 1946) je z nich. Dokládá to úroveň i nemalý čtenářský ohlas jeho dosavadního díla. Po devíti knihách, z nichž prvotina *Řeky pramení v horách* se už dočkala rozšířené reedice, přišel nyní s desátou, s románem, který se v rukopise jmenoval prostě *Obora* a na trh se dostává pod názvem **TROFEJE A ZTRÁTY** (Knižní klub, Praha 2018, 352 s.). Už to je překvapení. Zkušený autor knih *povídek* a jedné novely vydává poprvé románovou skladbu. Napsat dobrý román není větší ani menší umění než napsat dobrou povídku, je to *jiné* umění. A hned druhé překvapení. *Trofeje a ztráty* jsou román hned třikrát pozoruhodný. Čte se jedním dechem a čtenář na konci má chuť číst příběh znovu, tak jako si říkáváme, že takové jídlo si musíme co nejdřív zase dát a pořádně je vychutnat, anebo že s takovým člověkem, s nímž nás svedla šťastná náhoda, byla by radost opět pobýt.

Autor *Trofejí a ztrát* je takový vypravěč. Vypráví příběh plný překvapení. Ústřední postava Ivana Doubravová právě rozdala vysvědčení, jede s dcerkou domů, za volantem vesele haleká semaforickou písničku *Sádlo na chleba, do vlasů kvítí, víc už netřeba, budem se mít*, těší se, že hned naloží kolegu partnera a vyrazí na prázdniny u moře – a báb, partner odmítne jet, konečně mu přišel zedník zvelebit fasádu, životem už poučená zkoušená pětatřicetiletá kantorka nezaváhá, vzdá se cesty na jih i partnera, už u něho nejsou doma, sbalí svých pět švestek, zamíří k rodičům, a další rána: rodiče se právě stěhují na venkov do bývalé hájenky v oboře, navracené jim v restituci, dceři a vnučce nezbude než se přidat k Oltcitu rodičů a vozu s nábytkem, a překvápko do nešťastné třetice: bývalá hájenka ještě nevyklizena a „asi na měsíc“ se všichni usalaší ve své bývalé lovecké chatě bez elementárního příslušenství. Řetěz překvapení všeho druhu střídavě milých i hrozných se pak v ostrém tempu vine až do samého konce a recenzent si nemůže dovolit kazit čtenáři radost a prozrazovat, ba ani naznačovat. Smí však vypočítat, že jsou to překvapení v reálné podobě restitucí, v lidech, kteří nejsou vždy takoví, jak se předvádějí a jak třeba slibně voní, a hlavně v přírodě, konkrétně v oboře oplývající zvěří a ptactvem.

A příkaz „ani nenaznačovat“ přece jen poruším, když prozradím, že „budem se mít“ z první stránky románu dochází tu škodolibých, tu příjemných a nakonec tak radostných naplnění, že román vrcholí až úsměvnou parodií na kýčovitý happyend.

Aleš Dostál je z autorů, který si nemusí nic vymýšlet, stačí mu ostrý zrak a vidí, jak to ve světě, v přírodě a v lidech chodí. Kdysi dávno mi kamarád řekl, když jsem odložil brýle, že vypadám jako myslivec. Až časem a plně až nyní při *Trofejích a ztrátách* mi došlo, že skutečný myslivec je člověk bez brýlí, musí přesně vidět. A Dostál je celoživotní myslivec. Vystudoval lesnickou fakultu v Brně, pracoval jako lesní technik na Bruntálsku, pak ve Vrbně pod Pradědem, na Šumpersku a v Radkově na Opavsku, kde zakotvil a dosud žije, podniká a píše; u Lesů ČR se stal revírníkem. A vzápětí po vojně

založil roku 1970 chovatelskou stanicí *Aledos* (akronym jeho jména); firma se dnes věnuje psím plemenům *Jezevčík hladkosrstý* a *Modrý gaskoňský basset*. Ze svých prvních dvou desetiletí práce v lese Dostál vytěžil v letech 1981-1988 tři povídkové knihy s lidmi odhodlanými „bránit les stejně jako své ideály“, řečeno slovy slovníkové příručky. Pak na knižním trhu třiadvacet (!) let absentoval, pustil se do podnikání a stále bez (růžových i černých) brýlí sledoval proměny společnosti i přírody, zůstává myslivostí (která je mu, už etymologicky, neodmyslitelná od pronikavé *mysli*) a potřeby poctivosti věren, střádal zkušenosti s dobráky i podvodníky, a z toho, co zažil a pronikavým zrakem viděl, vydal počet v šestici dalších povídkových knih. Pozornějšímu čtenáři neuniknou motivy, s nimiž se setkává nyní v Dostálově prvním románu, jako je např. soudce nadřuzující myslivcům.

První pozoruhodnost románu: při jeho značném rozsahu hemingwayovský lakonický styl, jakým vynikají knihy Milana Kundery a jehož působivost je v dokonalém vykořistění jakoby příležitostných výroků; například dočasný partner na začátku příběhu Ivaně vyčte, že „nemá žádný vztah majetku“; z toho motivu se rozvíjí pak jedno celé téma románu. Aleš Dostál čaruje i se jmény. Ivana, která se bojí klíšťat a lesa vůbec, protože v pubertě prodělala těžkou encefalitidu, je příjmením lesu předem paradoxně upsána, *Doubravová* je přece od *doubravy*, dubového (!!)) lesa.

Druhou pozoruhodnost *Trofejí a ztrát* vidím v tom, že rehabilitují a oživují zdánlivě překonaný žánr *výchovného románu*, odpuzujícího svou didaktičností. Dostál toho dosahuje kolumbovským postavením vejce na špičku. V románě, jehož nominálně a ději je ústřední hrdinkou v mnohém pošetilá úča Ivana, s půvabnou nepřekonatelnou chytrostí dominuje zprvu jedenáctiletý žabec *Eva*, jejíž jméno koncentruje všechny přednosti vědoucích a neodolatelných žen. To ona „vychovává“ svou matku a ne jenom ji, ale i čtenáře – v poznání přírody, myslivosti, ale i povah susedů a obchodních partnerů a koneckonců i lásky.

Konečně třetí pozoruhodnost Dostálova románu je v tom, že uspokojí jak hltače konzumního čtiva, vyžadujícího na konci šťastné vdavky, tak také čtenáře nejnáročnější; kteří si pošmáknou nad odstřelem různých diskutovaných pojmů výroky jako „řikalo se tomu znárodnění“, ironickým shrnutím pochybné podnikatelské strategie jako „nejdříve vinárna, pak fasáda“ i trpké zkušenosti s partnery kolegy „učitele příště nebrat“. Díky rovněž humornému nadhledu nad *ach tak lidskými* tužbami i nad historickými událostmi stal se zdánlivě jen rodinný příběh stále očekávaným velkým společenským románem o proměnách naší země a lidí posledních třiceti let. A protože je to román skrz naskrz šťastně výchovný, pomůže patrně i nejednomu konzumentu kýčovitěho čtiva najít touto knihou, rozmarně místy přehánějící až ad absurdum, porozumění lepší próze.

Vladislav Vančura psával do svých telegraficky lakonických lektorských posudků, že té které knize předpovídá čtenářský úspěch. Rád ho napodobím: předpovídám *Trofejům a ztrátám* celou řadu reedic.

Milan Blahynka